

Розділ 4. Суспільне відтворення.

Тема: Економічне зростання і його чинники. Економічні цикли.

1. Економічне зростання і економічний розвиток. Гук ст.63
2. Типи економічного зростання. Гук ст.63-64
3. Фактори економічного зростання. Круш ст.310-311
4. Циклічність економічного розвитку. Гук ст.65-66.
5. Причини і основні характеристики циклічних коливань. Круш ст.318-319.

Література

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. – К.:Знання-Прес, 2008. С.511-529.

1. Економічне зростання і економічний розвиток.

Економічне зростання – це основний показник розвитку і добробуту будь якої країни.

Розрізняють два поняття: «економічний розвиток» та «економічне зростання».

Економічний розвиток – це перехід від одного стану економіки до іншого, коли у новому періоді не тільки збільшується виробництво тих самих товарів і послуг, що вже вироблялися раніше, а й має місце виробництво нових товарів і послуг з використанням нових технологій порівняно з минулим періодом.

Економічне зростання – це збільшення обсягів реального ВВП в одному періоді порівняно з іншим, або зростання економічної могутності держави (є більш вузьким за змістом порівняно з економічним розвитком).

2. Типи економічного зростання.

Розрізняють два основні типи економічного зростання – *екстенсивний* та *інтенсивний* – залежно від того, за рахунок чого досягається розширене відтворення.

Екстенсивний тип економічного зростання – це розширення виробництва на основі кількісного збільшення його функціонуючих факторів при збереженні попередніх техніко-технологічних і кваліфікаційних параметрів їх.

Інтенсивний тип економічного зростання – це розширення виробництва на основі якісного поліпшення його функціонуючих факторів при вдосконаленні організаційно-економічних відносин виробництва (поділ праці, спеціалізація та кооперування виробництва тощо).

Кожний з типів економічного зростання на практиці не існує в чистому вигляді. Тому в реальному житті існують *переважно екстенсивний* або *переважно інтенсивний* типи економічного зростання.

3. Фактори економічного зростання.

Факторами економічного зростання називають явища та процеси, які впливають на обсяги реального виробництва і якість продукції.

За способом впливу на економічне зростання всі фактори можна поділити на *прямі* й *непрямі*.

Прямі фактори безпосередньо впливають на економічне зростання:

- удосконалення технології та організації виробництва;
- збільшення кількості та поліпшення якості природних ресурсів, зростання чисельності й професіоналізму трудових ресурсів;
- збільшення обсягу і поліпшення якісного складу основного капіталу;
- розвиток підприємництва.

Непрямі фактори – впливають на можливість реалізації потенціалу прямих факторів:

- рівень цін на виробничі ресурси;
- рівень податків;
- норма позичкового процента;
- ступінь монополізації ринку.

4. Циклічність економічного розвитку.

Важливою рисою ринкової економіки є її нестабільність. Чергування піднесення і спадів у економіці призводить до того що її розвиток носить не прямолінійний, а хвилеподібно зростаючий характер. Хвилеподібні коливання в економіці відбуваються не хаотично, а у формі економічних циклів.

Економічний цикл – це періодичний підйом або спад реального ВВП на фоні загальної тенденції до зростання.

Економічний цикл характеризується:

- самовідтворенням;
- безперервністю;
- хвилеподібним характером динаміки макроекономічних показників.

В економічній науці **економічний цикл** визначають як період від початку однієї кризи до початку наступної. За цей час економіка проходить такі цикли як:

- **спад** (криза, рецесія). Надвиробництво і подальше падіння обсягів виробництва, затоварювання.
- **дно** (депресія, застій). Найнижча точка спаду циклу – депресія – критична точка в економіці.
- **пожвавлення**. Починає оновлюватися капітал, модернізується виробництво, відновлюються інвестиції, активізується попит.
- **пік** (піднесення, експансія, бум). В економіці спостерігається повна зайнятість і виробництво працює на повну потужність.

5. Причини і основні характеристики циклічних коливань.

Циклічні коливання в економіці були відомі давно, але до початку XIX ст. вони мали здебільшого сезонний характер, що було зумовлено переважанням сільського господарства і особливостями сільськогосподарського виробництва, відсутністю сформованого суспільного характеру виробництва у кожній окремій країні та іншими факторами. З 1825 року циклічні коливання в економіці відбуваються постійно, через певний час. Лише у XX ст. у розвинутих країнах заходу мали місце 12 циклічних криз.

З часу першої такої кризи в економічній теорії з'явилося майже 200 концепцій причин її виникнення та сутності, але ця проблема залишається нерозв'язаною і нині, хоча стає все актуальнішою, оскільки економічна криза вперше за декілька останніх десятиріч вразила і господарство України.